

☺ Setkání s ...

Nelze popírat nebo i jen podceňovat důležitost období dětství : těžká, často celoživotní poškození způsobená nesmyslnou výchovou v rodině a ve škole jsou až příliš zřejmá a nutnost rozumnějších pedagogických metod až příliš nevyhnutelná. Chceme-li však toto zlo postihnout přímo u kořene, musíme si se vši vážností položit otázku: Cím to bylo a čím to pořád ještě je, že se užívá hloupých a omezených výchovných metod? Je přece zřejmé, že jen a jen proto, že jsou hloupí a omezení vychovatelé, kteří nejsou lidmi, nýbrž zosobněnými automaty na metody. Kdo chce vychovávat, budiž sám vychován. Ale učení se nazpaměť, které se dnes stále ještě praktikuje, a mechanická aplikace metod není výchovou ani pro dítě ani pro vychovatele. K osobnosti nemůže vychovat nikdo, kdo ji sám nemá.

Vysoký ideál výchovy k osobnosti raději na děti neaplikujeme. Neboť to. co se obvykle pod "osobností" chápe, totiž určitá duševní celost schopná odporu a nadaná silou, je dospělý ideál, který bychom rádi podstrčili dětství v období, kdy si jedinec není ještě vědom problému své takzvané dospělosti nebo kdy se mu vědomě vyhýbá. Naše současné pedagogické a psychologické zanícení pro dítě totiž podezírám z nepoctivého úmyslu: mluví se o dítěti, ale mělo by se myslet dítě v dospělém totiž vězí dítě, věčné dítě, cosi, co pořád vzniká, co nikdy není hotové, co by vyžadovalo ustavičnou péči, pozornost a výchovu. Je to ta část osobnosti, která by se chtěla rozvinout k celosti. Od této celosti je člověk naší doby nesmírně vzdálen. V temném tušení svého defektu se zmocňuje výchovy dítěte a horuje pro dětskou psychologii na základě oblíbené domněnky, že v jeho výchově a dětském vývoji se jistě stala nějaká chyba, která by se dala v příštích generacích odstranit. Tento záměr je sice chvályhodný, ztroskotává však na psychologické skutečnosti, že na dítěti nemohu korigovat chybu, které se stále ještě dopouštím. Děti samozřejmě nejsou tak hloupé, jak si někdy myslíme. Všimají si až příliš dobře, co je opravdové a co opravdové není. Andersenova pohádka o králových nových šatech obsahuje nesmrtelnou pravdu.

Všechno, co chceme na dětech měnit, bychom měli asi nejdřív pozorně přezkoumat. Co když je to něco, co by se mělo raději změnit na nás, tak například pedagogický entuziasmus. Možná by se měl týkat nás. Možná, že nesprávně posuzujeme pedagogickou potřebu, protože by nám nepříjemně připomínala, že jsme sami ještě svým způsobem děti a že do značné míry potřebujeme výchovu.

Náš problém výchovy všeobecně trpí jednostranným poukazováním na dítě, které má být vychováno, a právě tak jednostranným nedostatkem důrazu na nevychovanost dospělého vychovatele.

Osobnost jako úplně uskutečnění celosti naší bytosti je nedosažitelným ideálem. Nedosažitelnost však nikdy není argumentem proti ideálu, neboť ideály jsou jen ukazatele cesty a nikdy nejsou cílem.

Nikdo nerozvíjí svou osobnost proto, že mu někdo řekl, že je to užitečné nebo rozumné. Ještě nikdy se nepodařilo imponovat přírodě dobře míněnými radami. Přírodou hýbá jen kauzálně působící nutnost. Bez nutnosti se nic nemění, nejméně pak lidská osobnost. Ta je strašně konzervativní. Vyplástit ji dokáže jen nejnaléhavější nutnost. A tak ani vývoj osobnosti není poslušen žádného přání, žádného rozkazu, žádného rozumu, poslouchá jen nutnost. Potřebuje motivující tlak vnitřního nebo vnějšího osudu.

(**Carl Gustav Jung**, 1875-1961, švýcarský psychiatr, psycholog a filosof, zakladatel tzv. **analytické psychologie**, původně žák Freuda, přispěl ke vzniku a rozvoji transpersonální psychologie, úryvky z knihy C.G.J. - Duše moderního člověka, Brno 1994, jde původně o přednášku, kterou Jung přednesl ve Vídni y listopadu 1932)